

P6_TA(2008)0012

Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine

Euroopa Parlamendi 16. jaanuari 2008. aasta resolutsioon Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamise kohta (2007/2093(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõiget 2;
- võttes arvesse 21. ja 22. juuni 2007. aasta Brüsseli Euroopa Ülemkogu eesistuja järeldusi aluslepingute reformi kohta;
- võttes arvesse Lissaboni lepingu artikli 1 lõikes 4 esitatud Euroopa Liidu lepingu uut artiklit 3, milles osutatakse, et „liit võitleb ... diskrimineerimise vastu ning edendab ... lapse õiguste kaitset” ja täpsustatakse samuti, et „suhetes maailmaga ... ta toetab ... inimõiguste, eriti lapse õiguste kaitset”;
- võttes arvesse riigipeade ja valitsusjuhtide poolt 19. oktoobril 2007 Lissabonis valitsustevahelise konverentsi lõpetamisel tehtud otsust muuta õiguslikult siduvaks Euroopa Liidu põhiõiguste harta¹, mille artikkel 24 käsitleb otseselt lapse õigusi ja milles sedastatakse, et „kõikides lapsega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid”;
- võttes arvesse liidu otsust ühineda 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, milles on sätestatud karistuse mehhanismid selle mittejärgimise korral;
- võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) lapse õiguste konventsiooni ja selle vabatahtlikke protokolle, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 20. novembril 1989;
- võttes arvesse 1994. aasta septembris Kairos toimunud rahvusvahelisel rahvastiku ja arengu konverentsil vastu võetud ÜRO tegevusprogrammi;
- võttes arvesse nõukogu 15. veebruari 2007. aasta määrust (EÜ) nr 168/2007, millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet²;
- võttes arvesse komisjoni 4. juuli 2006. aasta teatist „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” (KOM(2006)0367);
- võttes arvesse 1. märtsi 2007. aasta eduaruannet, mille on koostanud Euroopa Parlamendi vahendaja vanema sooritatud rahvusvahelise lapseröövi korral ja milles

¹ ELT C 303, 14.12.2007, lk 1.

² ELT L 53, 22.2.2007, lk 1.

hoiatatakse komisjoni, Euroopa Parlamenti ja teisi institutsioone vanema sooritatud lapseröövi juhtumite järsu kasvu eest;

- võttes arvesse organisatsioonide Save the Children ja Plan International komisjoni eelnimetatud teatise „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” osas läbi viidud konsulteerimise tulemusi¹,
 - võttes arvesse komisjoni poolt pärast eelnimetatud teatise avaldamist loodud Euroopa lapse õiguste foorumit, mis esimest korda kogunes 4. juunil 2007. aastal Berliinis;
 - võttes arvesse 4. juunil 2007. aastal Berliinis toimunud esimesel foorumil vastu võetud poliitilist deklaratsiooni, milles kinnitatakse tahet arvestada süstemaatiliselt laste õigustega Euroopa Liidu sise- ja välispoliitikas;
 - võttes arvesse oma 14. juuni 2006. aasta resolutsiooni mittediskrimineerimise ja võrdsete võimaluste kohta kõigile – raamstrateegia²;
 - võttes arvesse põhiõiguste sõltumatute ekspertide ELi võrgustiku 25. mai 2006. aasta temaatilist aruannet nr 4 „Lapse õiguste rakendamine Euroopa Liidus”³;
 - võttes arvesse ÜRO peasekretäri uurimust lastevastase vägivalla kohta, mida esitleti ÜRO Peaassambleele 11. oktoobril 2006. aastal;
 - võttes arvesse ÜRO Lastefondi (UNICEF) 2006. aasta septembri suuniseid inimkaubanduse lapsohvrite kaitse kohta;
 - võttes arvesse nõukogu 22. detsembri 2003. aasta raamotsust 2004/68/JSK laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta⁴,
 - võttes arvesse ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikleid 34 ja 35, mis käsitlevad lapse kaitsmist igasuguse seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise eest ning abinõusid, et vältida lapseröövi, laste müümist või nendega kauplemist;
 - võttes arvesse komisjoni 22. mai 2007. aasta teatist „Küberkuritegevuse vastase võitluse üldise poliitika kujundamine“ (KOM(2007)0267);
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni, väliskomisjoni, arengukomisjoni, tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni, kultuuri- ja hariduskomisjoni ning õiguskomisjoni arvamusi (A6-0520/2007),
- A. arvestades, et eelnimetatud komisjoni teatise „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” põhieesmärk on edendada positiivse kinnitamise kaudu lapse õigusi, sh

¹ http://www.savethechildren.net/alliance/where_we_work/europegrp_haveyoursay.html.

² ELT C 300 E, 9.12.2006, lk 259.

³ http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/thematic_comments_2006_en.pdf.

⁴ ELT L 13, 20.1.2004, lk 44.

eelkõige õigust oma identiteedile, õigust kasvada üles turvalises keskkonnas / õigust hoolitsusele, õigust perekonnale, õigust olla armastatud ja mängida, õigust tervishoiule, haridusele, sotsiaalsele kaasatusele, võrdsetele võimalustele, sportimisele, puhtale ja turvalisele keskkonnale ning õigust selle kohta teavet saada, et luua lapsesõbralik ühiskond, kus lapsed tunnevad end kaitstuna ja kus nad on osalejad;

- B. arvestades, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 24 lõikes 3 sedastatakse, et „igal lapsel on õigus säilitada regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt oma mõlema vanemaga, kui see ei ole lapse huvidega vastuolus”;
- C. arvestades, et vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 24 ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklile 12 on tähtis tagada kõikidele lastele osalemisõigus ning võtta arvesse nende kogemusi ja seisukohti kõikides neid puudutavates küsimustes, omistades nendele väärilist kaalu vastavalt lapse vanusele, küpsusele ja intellektuaalsele arengule; arvestades, et kõnealune õigus on absoluutne ja seda ei tohi piirata, ning arvestades, et tuleb leida viise suhtlemaks kõigi lastega, ka nendega, kes väljendavad end täiskasvanute jaoks raskesti arusaadaval viisil, näiteks väga väikesed lapsed, puudega lapsed ja erinevat keelt rääkivad lapsed;
- D. arvestades, et lapse õiguste lisamine kõikidesse lapsi otseselt või kaudselt puudutavatesse Euroopa Liidu poliitikatesse ning nende kaitsmine on ülioluline (süvalaiendamise);
- E. arvestades, et laste jaoks on nende vanemate vaesus ja sotsiaalne tõrjutus tõsine takistus nende õiguste kasutamisel, ning arvestades, et on veel palju teisi tegureid, mis ei lase lastel nende õigusi kasutada, nagu näiteks vanemad, kes täidavad oma vanemarolli mitterahuldavalt, laste vajadus olla õigusküsimustes esindatud täiskasvanute poolt või asjaolu, et õigust tervishoiuteenustele saab nõuda üksnes lapse eeskostja nõusolekul;
- F. arvestades, et täiskasvanud peaksid looma lastele soodsad tingimused, et võimaldada neil kaasa rääkida, oma arvamust avaldada ja ärakuulatud saada; arvestades, et täiskasvanud peaksid soodustama laste rahu- ja sõprusavaldusi ning julgustama neid suhtlema teiste lastega; arvestades, et tingimuste loomisel, mis viivad avatud suhtumise ja laste sõnaõiguseni – seejuures mitte üksnes eriliste sündmuste puhul –, on aeg tähtis tegur, ning arvestades, et avalike programmide rahastamisel tuleks seda arvesse võtta;
- G. arvestades, et laste õiguste rikkumine, lastevastane vägivald ja lastega kauplemine ebaseadusliku lapsendamise, prostitutsiooni, ebaseadusliku töö, sunniviisilise abielu, tänaval kerjamise või mis tahes muul eesmärgil on ELis endiselt probleem;
- H. arvestades, et üha enam lapsi kannatab krooniliste haiguste, nagu näiteks nahapõletike ja allergiate, samuti hingamisteede haiguste ja mürasaaste all;
- I. arvestades, et laste keskkonnaõigused on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis;
- J. arvestades, et perekondlik keskkond aitab kaitsta lapse õigusi ning luua lapse terve isiksuse arengut, lapse võimete arengut, lapse õiguste kasutamiseks vajalike teadmiste omandamist ja lapse kohustuste õppimist soosiva raamistiku, ning järelikult tuleb teha kõik vajalikud jõupingutused perekondade toetamiseks õige riikliku poliitika abil, kuid et niisuguse raamistiku puudumisel tuleb kõikidele lastele, sealhulgas orbudele,

kodututele ja põgenikele vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile pakkuda asenduskaitset, et tagada nende areng ilma mis tahes diskrimineerimiseta;

- K. arvestades, et ELi lapse õiguste strateegia peaks põhinema ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud väärtustel ja põhimõtetel;
- L. arvestades, et tuleb tunnistada laste kui iseseisvate õiguslike subjektide õigusi, kuid hoolimata siseriiklikest ning rahvusvahelistest õigusaktidest on tüdrukud ja naised sageli õigusliku, sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse ohvrid, mis mõjutab nende põhiõiguste kasutamist, nagu näiteks võrdne juurdepääs haridusele, koolitusele ja tervishoiule, ohutule toidule ja puhtale veele, ning noorukite soojätkamisega seotud õigusi;
- M. arvestades, et põhiõigused ja -väärtused, sealhulgas sooline võrdõiguslikkus, peaksid olema lapsepõlves saadava hariduse põhikomponent ja moodustama kõikide teiste eluetappide aluse;
- N. arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist tuleb rakendada kõikides lapsi puudutavates poliitikavaldkondades, kuna sooline võrdõiguslikkus algab mõlemast soost laste võrdsete õiguste tunnustamisega alates esimestest eluaastatest;
- O. arvestades, et inimõiguste rikkumised sisserändajatest naiste ja tüdrukute vastu nn aukuritegude, sunniviisiliste abielude, suguelundite moonutamise või muude rikkumiste kujul ei ole õigustatud mitte mingitel kultuurilistel või religioossetel põhjustel ning need ei ole mingitel asjaoludel sallitavad;
- P. arvestades, et Euroopas puutuvad lapsed varases eas kokku õuduse, pornograafia ja vägivalda kujutamise meedias ning see võib avaldada neile laastavat psühholoogilist ja sotsiaalset mõju, näiteks tekitada ärevust, masendust, suurenenud agressiivsust ja probleeme koolis,

Ülevaade strateegiast

1. tervitab komisjoni algatust, milles väljendatakse küllaltki selgelt, et kõiki põhiõiguste konventsioone kohaldatakse võrdselt nii laste kui ka täiskasvanute suhtes, nagu ka rida täiendavaid õigusi, sealhulgas ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud õigused, mille koostamisel pöörati erilist tähelepanu laste ja noorte eriseisundile;
2. tervitab valitsustevahelise konverentsi 19. oktoobri 2007. aasta otsust lisada Lissaboni lepingusse ühena ELi eesmärkidest lapse õigused, sätestades niimoodi laste õigustele uue õigusliku raamistiku;
3. tervitab seda, et töötatakse välja komisjoni tegevuskava „Lapsed välissuhetes”, mis hakkab kuuluma lapse õiguste alase ELi strateegia heakskiidetud raamistiku ja kohustuste hulka;
4. märgib, et järjest suurem hulk ELi pädevuses olevaid valdkondi mõjutab otseselt või kaudselt lapse õigusi, ning palub komisjonil liita oma 27. aprilli 2005. aasta teatisega „Põhiõiguste harta järgimine komisjoni õigusaktide ettepanekutes – korrapärase ja

nõuetekohase kontrollimise meetodika” (KOM(2005)0172) ette nähtud mõju hindamise juriidilises plaanis laste õiguste arvestamist käsitlev peatükk;

5. palub komisjonil esitada ettepanek eraldi eelarverea loomiseks lapse õiguste jaoks, et rahastada tööd eelnimetatud komisjoni teatise „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” rakendamiseks ja selliste lapsekesksete projektide elluviimiseks nagu lapseröövidest teavitamise Euroopa varajase hoiatamise süsteem ning liikmesriikide keskasutuste esindajatest koosnev alaline koordineerimisasutus, kellel on volitus vähendada lapseröövi juhtumite arvu; eelarverida peaks sisaldama ka toetusi kõnealuses valdkonnas töötavatele valitsusväliste organisatsioonide võrgustikele ja tagama laste osaluse töös kõnealuse teatise ja nimetatud projektide rakendamiseks;
6. nõuab tõhusa ja rahaliste vahenditega toetatud järelevalvesüsteemi loomist ning aastaaruannete koostamist, et tagada komisjoni teatises „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” ja tulevases lapse õiguste strateegias sätestatud kohustuste täitmine;
7. tuletab meelde, et tulevase strateegia tõhusus nõuab pikaajalist pühendumist ja tegevust, lapse õiguste rakendamise suuremat ja tõhusamat järelevalvet näitajate väljatöötamise ning valitsusvälistele organisatsioonide, lapsevanemate ja haridusühenduste kaasamise abil, ning kooskõlastamist riiklike ja rahvusvahelise lapse õiguste algatuste ja poliitikatega;
8. kutsub komisjoni üles koostama alates 2008. aastast iga kahe aasta tagant Euroopa Liidu lapsi ja noori käsitleva koondaruande;
9. kiidab heaks komisjoni kava võtta kasutusele kogu ELis kehtiv laste abiliini telefoninumber ning rõhutab, et kõnealune teenus peab olema tasuta ja kättesaadav ööpäevaringselt; kutsub liikmesriike üles teavitama lapsi teabevahendite kaudu kõnealuse teenuse kasutamise võimalusest;
10. ootab huviga komisjoni aruannet eelnimetatud 2003. aasta raamotsuse (laste seksuaalse ärakasutamise ja lapsporno vastu võitlemise kohta) liikmesriikide poolse rakendamise kohta;
11. nõuab, et lapse õiguste kaitse, nagu see on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis, lisataks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (amet) mitmeaastase tegevusraamistiku prioriteetidele ning et amet asutaks nii kiiresti kui võimalik koostöövõrgustiku selles valdkonnas tegutsevate rahvusvaheliste institutsioonide, eriti lapse õigustega tegelevate ombudsmanide ja valitsusväliste organisatsioonidega, et kasutada täielikult ära nende kogemusi ja nende käsutuses olevat teavet;
12. palub komisjonil, ametil ja liikmesriikidel teha koostööd asjaomaste ÜRO asutuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja teaduskeskustega laste olukorda ELis käsitlevate võrreldavate statistiliste andmete kogumise parandamiseks ning laiendada vajaduse korral Eurostati volitusi, et oleks võimalik välja töötada ja kaasata võimalikult palju konkreetset lapsi puudutavaid näitajaid, näiteks laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kohta; tuleks tagada laste osalemine andmete kogumisel;

13. nõuab, et komisjon koondaks soo ja vanuse kaupa liigendatud andmed laste vastu suunatud diskrimineerimise ja vägivalda kõikide vormide kohta, viiks soolise võrdõiguslikkuse dimensiooni oma tulevase strateegiaga seotud poliitikasse ja vahenditesse, sealhulgas lapse õiguste foorumi tegevusse, ning tagaks nimetatud poliitika järelevalve ja hindamise muu hulgas soolisest võrdõiguslikkusest lähtuva eelarvestamise abil;
14. nõuab laste õiguste süvalaiendamist ELi välispoliitikas ja -tegevuses, sealhulgas Euroopa naabruspoliitikas ja strateegilises partnerluses Venemaaga, nagu sätestatakse tulevases komisjoni töödokumendis Euroopa Liidu tegevuskava kohta seoses laste õiguste edendamisega välissuhete valdkonnas, ning laienemisprotsessis, tunnistades, et kõnealused poliitikavaldkonnad on võimsad vahendid, mis loovad võimalusi laste õiguste edendamiseks; kutsub komisjoni üles muutma need võimalused ühenduse ja liikmesriikide välistöö konkreetseteks eesmärkideks;
15. palub komisjonil esitada aruande võimaluse kohta lisada kõikidesse Euroopa Ühenduse ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse vastav juriidiliselt siduv eriklausel rahvusvahelisel tasandil kindlaks määratud lapse õiguste austamise kohta;
16. kutsub komisjoni üles kahekordistama jõupingutusi, et abistada arenguriike ÜRO lapse õiguste konventsiooni sätete ja lisaprotokollide ülevõtmisel nende riikide õigusesse;
17. palub kaaluda ELi ühinemist ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja selle kahe vabatahtliku protokolliga, samuti Euroopa Nõukogu lapse õigusi käsitlevate konventsioonidega, sealhulgas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, ja lapse õiguste kasutamist, lapsendamist, ekspluateerimist ja seksuaalset kuritarvitamist käsitlevad konventsioonid, ning soovib, et nõukogu võtaks vastu põhimõttelise seisukoha, mis lubaks edaspidi ELil osaleda läbirääkimistel tulevaste konventsioonide üle, mis on seotud eelkõige laste õigustega;
18. juhib tähelepanu, et mis tahes lapse õiguste strateegia peaks põhinema ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud väärtustel ja neljal põhimõttel: kaitse diskrimineerimise kõikide vormide eest, lapse huvide seadmine esikohale, õigus elule ja arengule ning õigus arvamuse avaldamisele ja selle arvamuse arvessevõtmisele igas last puudutavas küsimuses või toimingus;
19. peab kahetsusväärseks, et kõik liikmesriigid ei ole veel nimetanud lapse õigustega tegelevat ombudsmani, nagu on nõudnud ÜRO lapse õiguste komitee, et edendada lapse õiguste toetamist ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni täiendavat rakendamist, ning palub neil liikmesriikidel, kes seda veel teinud ei ole, astuma kõnealuse sammu nii kiiresti kui võimalik; on arvamusel, et EL peaks lapse õigustega tegelevate ombudsmanide Euroopa võrgustikku (ENOC) rahaliselt toetama, et võrgustik saaks intensiivsemalt kogu ELis tegelda lapse õigustega seotud küsimustega;
20. märgib, et nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003 (mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega)¹ rakendamine siseriiklike asutuste poolt

¹ ELT L 338, 23.12.2003, lk 1. Määrust on muudetud määrusega (EÜ) nr 2116/2004 (ELT L 367, 14.12.2004, lk 1).

põhjustab erinevaid tõlgendusi; palub komisjonil tungivalt koostada suunised ja parimate tavade kogu, mille abil selgitada ja hõlbustadanimetatud määruse rakendamist;

21. rõhutab, kui oluline on liikmesriikidel ja kandidaatriikidel täita täielikult rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige kohustusi, mis on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis, puuetega lapsi käsitlevaid erisätteid sisaldavas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) laste tööd käsitlevates konventsioonides;
22. nõuab tungivalt, et liikmesriigid, kes seda veel teinud ei ole, ratifitseeriks 19. oktoobri 1996. aasta vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva Haagi konventsiooni, ning nõuab, et Euroopa Liidu erinevad institutsioonid edendaksid peamiste rahvusvaheliste lapse õiguste kaitse meetmete ja eelkõige alaealiste sisserändajate olukorra parandamist käsitlevate meetmete ratifitseerimist kolmandate riikide poolt;
23. palub ELil selgituste ja soovitude kaudu aktiivselt osaleda lapse õiguste konventsiooni alaste teadmiste edendamises ja levitamises ELis ja väljaspool;
24. tuletab liikmesriikidele meelde vajadust täita viivitamata Euroopa ja rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevaid lapse õiguste kaitsmise kohustusi;
25. julgustab liikmesriike algatama õpetajate ja õpilaste vahetusprogramme ELi mittekuuluvate riikidega, eriti Lähis-Ida riikide ja arenguriikidega, ning levitama ja edendama teavet lapse õiguste kohta, pöörates erilist tähelepanu õigusele omandada haridus ja soolisele võrdõiguslikkusele;
26. rõhutab laste vajaduste eristatud arvestamise hädavajalikkust; sellise eristatud skaala heaks näiteks on UNICEFi Innocenti uurimiskeskuse aruanne nr 7, milles on määratletud lapse heaolu kuus mõõdet, sealhulgas materiaalne heaolu, tervis ja turvalisus, haridusalane heaolu, suhted perekonna ja eakaaslastega, käitumine ja ohud ning subjektiivne heaolu;
27. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid võtaksid meetmeid tagamaks vaimse puudega laste õiguste järgimine, pidades eelkõige silmas nende õigust vabadusele, haridusele ja kohtuteenustele juurdepääsule ning õigust kaitsele piinamise ja jõhkra, ebainimliku või alandava kohtlemise eest;
28. kutsub kõiki liikmesriike üles tagama lastele kõigis neid puudutavates kohtu- ja poolkohtulikes menetlustes tõhusa, sõltumatu esinduse ning tagama, et lastel oleks seaduslikult määratud eestkostja, kui puudub vastutustundlik, pädev ja sobiv täiskasvanud pereliige, kes suudaks sellist kohustust täita;
29. rõhutab, et kuna valdava enamiku laste, eriti väikeste laste eest hoolitsetakse perekonnas, peab lapse õiguste strateegia sisaldama sätteid perekonna heaolu edendamiseks;

30. kutsub komisjoni üles töötama välja poliitika ja teostama kõikehõlmavaid, valdkondadevahelisi tegevusi eesmärgiga kaitsta laste õigusi, et saavutada laste võrdsus ja võrdsed võimalused kõikidel territooriumidel;
31. teeb ettepaneku, et EL määratleks „riskilapsed” kui kõik lapsed, kes on sotsiaalse olukorra ohvrid, mis ohustab nende vaimset ja füüsilist tervist ja/või jätab nad kaitseta seaduserikkumise ohtude eest – nii täideviija kui ka ohvrina;
32. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid (teabekampaaniad, heade tavade vahetamine jne), et ennetada laste ohtu seadmist, kaasa arvatud alaealiste sooritatud seaduserikkumiste ennetamine;
33. tuletab meelde, et õigus haridusele ja koolitusele on sotsiaalne põhiõigus, ning kutsub kõiki liikmesriike ja kandidaatriike üles kõnealust õigust tagama, vaatamata lapse või tema vanemate sotsiaalsele või etnilisele päritolule, füüsilisele seisundile või õiguslikule staatusele;
34. palub, et tulevasse ELi lapse õiguste strateegiasse kaasataks soopõhise vägivalla ennetamise alast tegevust, mis keskendub muu hulgas soolise võrdõiguslikkuse teemalistele teavitamiskampaaniatele, mis on suunatud tüdrukutele ja poistele, lapsevanematele, õpetajatele ja haavatavatele rühmadele ning mille eesmärk on võimaldada tüdrukute emantsipeerumist, kindlustades nende võrdsed võimalused ja nende õiguste parem kaitse; nõuab poiste ja meeste aktiivse osalemise propageerimist eespool nimetatud ennetavates meetmetes; kutsub komisjoni üles siduma arenguabipoliitika ja kaubanduskokkulepped soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja laste vastu suunatud mis tahes vägivallavormide kaotamise alaste õigusaktide rakendamisega;
35. palub komisjonil suhetes kolmandate riikidega ergutada naiste diskrimineerimise lõpetamise alaste rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimist ning edendada naiste osalemist majandus-, sotsiaal- ja poliitikaalul, tõstes seega nende laste heaolu;

Laste osalus

36. tervitab komisjoni algatatud foorumit, mis ühendab endas liikmesriikide esindajad, Euroopa Parlamendi ja komisjoni, valitsusvälised organisatsioonid, lapse õigustega tegelevad riiklikud ja rahvusvahelised organisatsioonid ja lapsed; on veendunud, et laste osalus peaks olema foorumi üks põhieesmärke; kutsub komisjoni üles tagama laste osalust ja liikmesriikide laste õiguste ombudsmanide osalust, aga ka lapsevanemate ja perekonnaühenduste osalust;
37. väljendab heameelt komisjoni talitustevahelise lapse õiguste rühma loomise ja lapse õiguste alase tegevuse koordinaatori nimetamise üle ning nõuab, et Euroopa Parlamendis loodaks vastavalt Lissaboni lepingu sättele koordineerimisüksus, mis tegutseks koos komisjoni talitustevahelise rühmaga ja ühendaks kõik Euroopa Parlamendi algatused ja tegevused, mis on seotud lapse õigustega; on seisukohal, et nende struktuuride abil tuleks muu hulgas tagada ka teabe ja heade tavade vahetamise võrgustiku töö seoses lapsi käsitlevate riiklike strateegiliste kavadega, mida mõned liikmesriigid ellu viivad; nõuab, et kõnealused organid seaksid sisse otsesed kontaktid laste- ja noorteorganisatsioonidega, et arendada välja mõttekas ja tõhus laste osalemine

kogu neid puudutavas otsustamisprotsessis ning seda rakendada, kontrollida ning see tagada;

38. tuletab meelde, et lastel ja noortel on vanusest hoolimata õigus oma seisukohti avaldada; on seisukohal, et tüdrukutel ja poistel on võrdne õigus arvamust avaldada ning et kõnealune õigus tuleks tagada ELi lapse õiguste strateegia väljatöötamisel ning et tuleks kindlustada tüdrukute ja poiste tasakaalustatud osalemine;
39. tunnustab, et aktiivne osalemine on lähedalt seotud teabega; tervitab teabe- ja teabevahetusstrateegia loomist, mille rakendamisel hakatakse avaldama ELi meetmeid lapsesõbralikul ja kõigile kättesaadav viisil;
40. ootab huviga komisjoni poolt 2008. aastal laste õigusi mõjutavate olemasolevate ELi meetmete mõju hindava uuringu ja aruteludokumendi avaldamist ELi tulevase tegevuse prioriteetide kindlaksmääramiseks lapse õiguste valdkonnas, eesmärgiga võtta vastu valge raamat; palub komisjonil arvestada organisatsioonide Save the Children ja Plan International poolt tuhande lapse seas 2007. aasta algul läbi viidud eelnimetatud konsulteerimise tulemusi, millest ilmnes, et laste jaoks on prioriteetsed valdkonnad nendevastane vägivald, diskrimineerimine, sotsiaalne tõrjutus ja rassism, narkootikumide, alkoholi ja suitsetamise mõju, prostitutsioon ja inimkaubandus ning keskkonnakaitse; on veendunud, et lisaks nimetatud konkreetsetele prioriteetsetele teemadele peab strateegia üldine eesmärk olema tagada lastele osalemis- ja mõjutamisõigus; kutsub seetõttu komisjoni üles töötama välja menetluse, milles kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas lapsed, saavad osa võtta konsultatsioonidest, mis viivad ELi lapse õiguste strateegia määratlemiseni;
41. peab äärmiselt tähtsaks, et teavet lapse õiguste kohta levitataks lastele lapsesõbralikul viisil ja sobivate vahendite kaudu; kutsub komisjoni üles:
 - töötama välja tõhusad suhtlusvahendid, sealhulgas lapsesõbraliku veebilehe, et edendada ELi tööd lapse õiguste valdkonnas;
 - looma alalise ja ühise teabesüsteemi, et tõsta teadlikkust laste olukorrast ELis;
 - looma ja edendama perioodilisi ja regulaarseid teabekanaleid laste olukorra kohta ELis, nagu statistilised aruanded, uurimused ning teabe ja heade tavade vahetamine;

Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia prioriteetid

Vägivald

42. kinnitab, et kõik laste vastu suunatud vägivaldavormid mis tahes olukorras, sh kodus, on õigustamatud ja igasugune vägivald tuleb hukka mõista; nõuab seepärast ühenduse õigusakti vastuvõtmist, millega keelatakse kõik vägivaldavormid, seksuaalne kuritarvitamine, alandav karistamine ja kahjulikud tavad; mõistab hukka laste vastu suunatud vägivalda kõik vormid, sealhulgas füüsilise, psühholoogilise ja seksuaalse vägivalda – näiteks piinamine, laste ahistamine ja ekspluateerimine, pantvangi võtmine, laste või laste organite müümine, koduvägivald, lapsporno, laste prostitutsioon,

pedofiilia ning kahjulikud traditsioonilised tavad, näiteks naissuguelundite moonutamine, sundabielud ja aukuriteod;

43. tuletab meelde, et eelnimetatud ÜRO peasekretäri lastevastast vägivalda käsitlevas uurimuses formuleeritud soovitustes domineerib lastevastase vägivalda kõigi vormide ennetamine ja nendega tegelemine – eriti tunnistab vajadust keelata kõik lastevastase vägivalda vormid, seada esikohale ennetav poliitika, tugevdada sotsiaalteenuseid, parandada vägivalda ohvritele antavat toetust, võtta kuriteo täideviijad vastutusele ning tõhustada kõnealust varjatud probleemi käsitlevate andmete kogumist ja analüüsimist; nõuab, et lastevastast vägivalda ennetava poliitika raames edendataks teadlikkuse tõstmist, teabe- ja harivaid kampaaniaid, suutlikkust tõstvaid tegevusi erialaste rühmade jaoks, kes töötavad lastega ja laste jaoks;
44. kutsub liikmesriike üles kas rakendama spetsiaalseid seadusesätteid naiste suguelundite moonutamise kohta või vastu võtma seaduseid, mille alusel saab kõik suguelundite moonutamisi toime pannud isikud vastutusele võtta;
45. kutsub kõiki liikmesriike üles võitlema mis tahes põhjusel sooritatud aukuritegude vastu – olenemata sellest, kas need on seotud homoseksuaalsuse, usulise või soolise identiteediga –, samuti korraldatud abielude ja alaealistega sõlmitavate abielude vastu;
46. nõuab tungivalt, et liikmesriigid tõstaksid meditsiinitöötajate teadlikkust traditsioonilistest kahjulikest tavadest ja tagaksid, et kuriteod saavad kehtivate seaduste alusel vastava karistuse, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele, sh sissserändajatest tüdrukutele ja naistele, vähemuste hulka kuuluvatele isikutele ning puuetega tüdrukutele;
47. kutsub liikmesriike üles kehtestama tervisetöötajatele naissuguelundite moonutamise kõikide juhtude kohustuslik registreerimine, kusjuures registreeritakse ka juhud, kui on kahtlus, et võidakse toime panna suguelundite moonutamine;
48. kutsub liikmesriike üles astuma välja traditsioonidel põhineva naistevastase vägivalda vastu, mõistma hukka sissserändajatest tüdrukute inimõiguste vastast perevägivalda ja kontrollima, milliseid seadusi saab rakendada pereliikmete vastutusele võtmiseks, eelkõige niinimetatud aukuritegude korral;
49. väidab, et kui lastevastast vägivalda ja laste kuritarvitamist tahetakse tuvastada ja vastutusele võtta varases etapis, tuleb selliste juhtude registreerimiseks ja käsitlemiseks kasutusele võtta erimenetlus ühes laste füüsilise ja vaimse tervise küsimustes vastutavate meditsiini- ja tervishoiutöötajate koolitusmeetmetega;
50. toetab ÜRO peasekretäri eriesindaja ametissenimetamist lastevastase vägivalda kaotamise valdkonnas koos mandaadi ja ressursidega, mis on vajalikud globaalsete kohustuste jõustamiseks, et lõpetada lastevastane vägivald;
51. rõhutab, et seksuaalse ekspluateerimise ja laste kuritarvitamise kohta tuleks kehtestada õiguslik raamistik, ning et õigusalast koostööd liikmesriikide, Europoli, Eurojusti ja kõigi pädevate rahvusvaheliste organite vahel tuleks tugevdada;

52. kutsub liikmesriike üles eraldama rahalisi vahendeid lapsevanematele ja professionaalidele suunatud haridusalaste ja meediakampaaniate korraldamiseks ning tagama lapsesõbralike õigus-, arsti- ja psühhosotsiaalsete teenuste osutamine;
53. palub kõikidel institutsioonidel ja liikmesriikidel võidelda aktiivselt laste seksuaalse ärakasutamise, lastekaubanduse, pedofiilia, Interneti teel toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise, laste prostitutsiooni ja lastega seotud seksiturismi vastu, võttes kasutusele kõik vajalikud meetmed, et viia lõpule riiklike õigusaktide ühtlustamine vastavalt ühistele miinimumpõhimõtetele, mis on vastu võetud eelnimetatud raamotsusega 2004/68/JSK ja ka teistele õigusaktidega, mis näevad ette kõigi, nii era- kui ka avaliku sektori huvitatud poolte osalemise, nagu on öeldud ka eelnimetatud komisjoni teatises „Küberkuritegevuse vastase võitluse üldise poliitika kujundamine”;
54. kinnitab, et laste seksuaalse ärakasutamise eest tuleks kohaldada samasuguseid karistusi nagu vägistamise eest; on seisukohal, et juhul kui laps on seksuaalse ärakasutamise või kuritarvitamise ohver, tuleks arvesse võtta raskendavaid asjaolusid;
55. palub liikmesriikidel kaaluda seksuaalset vägivalda käsitlevate sooliselt neutraalsete õigusaktide vastuvõtmist ning arvestada, et lapselt (st alaealiselt) seksi ostmine tuleb kuulutada kuriteoks vastavalt ÜRO Peaassamblee poolt 25. mail 2000. aastal vastu võetud ÜRO lapse õiguste kaitse konventsiooni laste müümist, laste prostitutsiooni ja lapspornot käsitleva vabatahtliku protokolliga artiklile 1; rõhutab, et laste prostitutsiooni ja lapspornograafia järele eksisteeriva tarbijanõudluse vastu võitlemisel ning selle vähendamisel on väga tähtis tõsta üldsuse teadlikkust;
56. tuletab meelde oma 16. novembri 2006. aasta soovitus nõukogule inimkaubanduse vastase võitluse kohta - ühtne lähenemine ja ettepanekud tegevuskava koostamiseks¹, mille põhjenduses E nõutakse inimkaubanduse ohvrite vähendamist poole võrra järgmise kümne aasta jooksul, üldise eesmärgiga selline kuritegevuse vorm võimalikult kiiresti täielikult elimineerida;
57. nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid tõhusad õiguslikud ja muud meetmed, sealhulgas soo ja vanuse kaupa liigendatud andmete kogumine, et ennetada ja kõrvaldada liikmesriikide territooriumil nii era- kui riiklikus sfääris toime pandud mis tahes vägivallavormid;
58. kutsub samuti komisjoni üles toetama ÜRO lapse õiguste konventsiooni eespool nimetatud vabatahtliku protokolliga ja konventsiooni laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse vabatahtliku protokolliga kiiret ratifitseerimist;
59. kutsub kõiki ELi institutsioone ja liikmesriike üles tagama inimkaubanduse ohvritele täielik kaitse ja abi, eriti seoses sobivate kestvate lahenduste leidmisega inimkaubanduse lapsohvrite jaoks;
60. kutsub kõiki institutsioone ja liikmesriike üles aktiivselt osalema võitluses lastega kauplemise vastu mis tahes eksploateerimise eesmärgil – sealhulgas töötamine (nt laste

¹ ELT C 314 E, 21.12.2006, lk 355.

töö¹, sunniviisiline töö, kodune töö, orjus, sunnitöö ja kerjamine), sunniviisiline abiellumine, ebaseaduslik lapsendamine ja seadusevastased tegevused (nt narkootikumidega kauplemine, taskuvargused), seksuaalne ärakasutamine, prostitutsioon jne;

61. kutsub komisjoni üles viivitamata hindama riiklike rakendusmeetmeid seoses raamotsusega 2004/68/JSK, et teha ettepanek selle otsusega vastuolus olevate riiklike õigusaktide viivitamatuks muutmiseks, ja toetab komisjoni tegevust, kes kooskõlastatult peamiste krediitkaarte väljastavate ettevõtetega hindab elektroonilisel teel lapsporno materjale müüvate Interneti-lehekülgede online-maksesüsteemist väljaarvamise tehnilist teostatavust või teiste piirangute kehtestamist; palub samamoodi teistel majanduselus osalejatel, nagu pangad, valuutavahetuspunktid, Interneti-teenuse pakkujad ja otsingumootorite operaatorid, osaleda aktiivselt jõupingutustes võidelda lapsporno ja laste majanduslikul eesmärgil ekspluateerimise muude vormide vastu; võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2007. aasta direktiivi 2007/65/EÜ (millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/552/EMÜ teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta)², kutsub nõukogu ja komisjoni üles keelustama lastepornograafiat ja laste suhtes toime pandud vägivalda kõikides audiovisuaalsetes meediateenustes; on seisukohal, et üks komisjoni põhiprioriteete peaks olema lapsporno veebilehtede vastu korraldatavate piiriüleste operatsioonide tugevdamine ning riigiasutuste ja erasektori vahelise koostöö parandamine ebaseaduslike veebilehtede sulgemiseks;
62. juhib tähelepanu laste ja alaealiste ekspluateerimisele moe-, muusika-, filmi- ja spordimaailmas;
63. nõuab lapse õiguste kaitse huvides, dialoogis pakkujate, meedia (avalik ja eraõiguslik televisioon, reklaamindus, ajakirjandus, videomängud, mobiiltelefoni operaatorid ja Internet) ning ettevõtjatega piisava, tõhusa ja proportsionaalse eeskirjade süsteemi loomist, mille eesmärk on eelkõige keelata kahjulike (sealhulgas elektroonilise ahistamise nähtusega seonduvate) piltide ja materjali edastamine ning vägivaldsete videomängude müümine, mis võivad kahjustada vägivallale ja seksistlikule käitumisele julgustamise kaudu lapse psüühilist arengut; lisaks juhib murega tähelepanu MMSi teel pornograafia ja laste kuritarvitamisega seotud piltide vahetamise kasvavale probleemile; väljendab toetust turvalisema Interneti programmile operatiiv- ja tehniliste meetmete rakendamise kaudu eriti laste kaitsmiseks; seoses sellega kutsub samuti liikmesriike ja Interneti-teenuse osutajaid koostöös otsingumootorite ettevõtete ja politseiga rakendama blokeerimise tehnoloogiaid, et peatada Interneti kasutajate juurdepääs laste seksuaalse kuritarvitamisega seotud ebaseaduslikele lehekülgedele ning hoida ära üldsuse juurdepääs laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavatele materjalidele;
64. väljendab heameelt mobiiltelefonide turvalisemat kasutamist teismeliste ja laste poolt käsitleva Euroopa raamistiku rakendamise alguse üle, mille ELi kõnealuse majandusharu juhtivad ettevõtted võtsid vastu kui isereguleeriva eeskirja ning millele järgneb vastavate riiklike isereguleerivate eeskirjade vastuvõtmine; rõhutab, et kõnealune raamistik on esimene tähtis samm alaealiste kaitse suunas mobiiltelefonide

¹ ILO konventsioonis 182 lapsele sobimatu töö kohta viidatakse otseselt kauplemisele kui ühele ekspluateerimise raskeimale vormile.

² ELT L 332, 18.12.2007, lk 27.

- kasutamisest tulenevate ohtude eest, kuid on oluline, et komisjon korrapäraselt kontrolliks ja hindaks selle rakendamist riiklikul tasandil, et hinnata rakendamise tulemusi ja uurida vajadust võtta vastu ühenduse õigusloomega seotud algatus;
65. pooldab ELis ühtse klassifitseerimis- ja märgistussüsteemi loomist alaealistele suunatud audiovisuaalse meediasisu ja videomängude müümisel ja levitamisel, et Euroopa standard võiks olla eeskujuks ka ELi mittekuuluvatele riikidele;
66. tuletab meelde, et olemasolevasse arvuti- ja videomängude vanusepiirangute üleeuroopalisse süsteemi (PEGI) lisati hiljuti erimärgised elektrooniliste mängude jaoks; on arvamusel, et komisjon ja liikmesriigid peaksid kõnealust tüüpi enesekontrollisüsteemi mängude märgistamisel soodustama ja sellele rohkem toetust avaldama, et kaitsta alaealisi nende vanusele mittesobivate mängude eest ning teavitada vanemaid võimalikest mängudega seotud riskidest, samuti juhtida nende tähelepanu headele näidetele;
67. kutsub liikmesriike üles tõhustama kontrolli teleprogrammide sisu üle aegadel, millal lastest televaatajate arv on suurim, ning aitama kaasa vanemate kontrollile, andes teleprogrammide kohta küllaldast ja ühtset teavet; rõhutab, et infotehnoloogia annab lastele lisavõimalusi teleprogrammidele juurdepääsuks igal ajal, igast Interneti-ühendusega arvutist; juhib tähelepanu sellele, et on vaja põhjalikult läbi vaadata massimeedia piiranguteta juurdepääsuõigus lastele ning laste piiranguteta juurdepääsuõigus massimeediale;
68. juhib tähelepanu sellele, et kõigis liikmesriikides on murettekitavalt suurenenud alaealistega seotud kuritegevus, mis hõlmab nii alaealisi kuriteo täideviijaid kui ka – enamikul juhtudel – ohvreid, luues olukorra, mis nõuab integreeritud poliitika elluviimist mitte üksnes riigi, vaid ka ühenduse tasandil; soovib seepärast vajaliku meetmena viia viivitamata läbi usaldusväärne probleemi käsitlev uuring ning seejärel koostada ühenduse tasandil raamprogramm, rühmitades meetmed kolme suunise ümber: ennetavad meetmed, alaealiste seaduserikkujate sotsiaalse integratsiooni meetmed ning kohtuliku ja kohtuvälise sekkumise meetmed;
69. rõhutab, et Euroopa programmide Media ja Kultuur abil tuleb tugevdada lastekultuuri edendamist, ning palub nõukogul ja komisjonil äratada innovaatiliste projektidega lastele sobivas vormis huvi Euroopa kultuuri ja Euroopa keelte vastu ning ergutada varakult laste õppimistahet; tõstab samaaegselt esile meediakasvatuse tähtsust, et pedagoogiliste teemade kaasamisega edendada erinevate massiteabevahendite teadlikumat kasutust;
70. palub liikmesriikidel ja komisjonil koostada oma tulevase strateegia raames kõikehõlmav noorsoo kuritegevuse ja koolides esineva ahistamise ning muu kahjuliku käitumise vastane ning konkreetse probleemi – noortejõukude – vastane ennetuskava, mis hõlmab eelkõige peresid, koole ja perekondadele tugiteenuseid osutavaid sotsiaalteenistusi, spordi- ja noortekeskusi, noori endid, keskendudes võimaluste pakkumisele ja nende aktiivse ühiskonnas osalemise edendamisele; soovib liikmesriikidel vahetada üksteisega häid tavasid;
71. nõuab ohutute, hästi reklaamitud, konfidentsiaalsete ja kergesti juurdepääsetavate teavitamismehhanismide loomist lastele, nende esindajatele ja teistele, et teatada

lastevastasest vägivallest; kõik lapsed, sealhulgas need, kes viibivad hooldus- ja õigusasutustes, peaksid olema teadlikud kaebuste esitamise mehhanismide olemasolust;

72. soovib, et liikmesriigid näeksid ette juurdepääsusüsteemi loomise laste kuritarvitamises süüdimõistmist käsitlevale teabele, et laste seksuaalses ekspluateerimises süüdimõistetud isikutele, keda tuleb pidada lastega töötamise jaoks kõlbmatuks, oleks lõppkokkuvõttes kogu Euroopa Liidus võimalik keelata juurdepääs teatavatele kutsealadele, mis hõlmavad kokkupuudet lastega, vastavalt oma 1. juuni 2006. aasta seisukohale Belgia Kuningriigi algatuse kohta selleks, et nõukogu võtaks vastu raamotsuse laste vastu toime pandud seksuaalkuritegudes süüdimõistmistest tulenevate keeldude tunnustamise ja täitmise kohta Euroopa Liidus¹; peab vajalikuks rakendada meetmeid, et ära hoida kuriteo kordumine, näiteks olukorras, kus lastevastasest seksuaalkuriteos süüdimõistetud isik reisib välismaale; väljendab sellega seoses heameelt nõukogus saavutatud edusammude üle liikmesriikidevahelise teabevahetuse valdkonnas seoses riigisiseste kriminaalkaristustega ning soovib, et nõukogu viiks kiiremas korras ellu riiklike karistusregistrite vastastikuse sidumise Euroopa võrguks;
73. nõuab, et suurendataks jõupingutusi, et tegelda narkootikumide ja alkoholi müügi ja tarbimise probleemiga õppeasutustes ja nende läheduses, ning laste teavitamist nende probleemidega kaasnevatest ohtudest;
74. nõuab, et liikmesriigid määratleksid ühise arusaama selle kohta, mis on lapse kuritarvitamine, arvestades, et näiteks seksuaalvahekorras olemise alampiiri suhtes liikmesriikide õigusaktid erinevad;
75. nõuab, et lastele tagataks tõhus kaitse seksuaalse ärakasutamise vastu, muu hulgas lugedes lastega seotud seksiturismi kõikides liikmesriikides kuriteoks, mida reguleerib piiriülene kriminaalõigus; nõuab, et kolmandas riigis kuriteo toime pannud ELi kodaniku suhtes kohaldataks ühtset, kogu ELis kohaldatavat piiriülest kriminaalõigust kooskõlas lapse õiguste konventsiooni vabatahtliku protokolliga laste müügi, laste prostitutsiooni ja lapspornograafia kohta;
76. nõuab, et Europolile antaks volitus teha koostööd liikmesriikide ja teiste riikide politsei jõududega, keda seda tüüpi turism puudutab, et viia läbi uurimisi kõnealuste kuritegude täideviijate väljaselgitamiseks, ja nõuab selleks Euroopa kontaktametniku ametikohtade loomist; nõuab piisavaid meetmeid oma ärakasutajate käest päästetud seksuaalse ärakasutamise ohvrite rehabiliteerimiseks ja ühiskonda integreerimiseks; nõuab ka kõikehõlmavama teabe avalikustamist lastega seotud seksiturismi kohta liikmesriikides;
77. julgustab liikmesriike looma õiguslikku raamistikku, mis võimaldaks karistada lapsi kaasava seksiturismi organiseerijaid, ning kutsub liikmesriike ja komisjoni üles uurima võimalust võtta vastu lapsi kaasava seksiturismi vastane kooskõlastatud ELi strateegia ning allkirjastama ja edendama hotelli- ja turismimajanduse käitumisjuhendeid, nagu

¹ ELT C 298 E, 8.12.2006, lk 220.

näiteks 21. aprilli 2004. aasta ECPATi¹ koodeks, mis käsitleb laste kaitset seksuaalse ärakasutamise eest turisminduses;

78. rõhutab asjaolu, et valdav enamik lapsi, kes langevad inimkaubanduse ohvriks seksuaalse ekspluateerimise äris, nagu prostitutsioon ja lapsporno tootmine, aga ka sunnitud abielude korral, on teismelised tüdrukud, mistõttu on inimkaubandus üks peamisi soolise võrdõiguslikkuse küsimusi; rõhutab lisaks, et isegi inimkaubanduse tõkestamise ja peatamise katsetesse kaasatud rühmades püsivad ikka veel vanamoodsad hoiakud sugude vaheliste suhete suhtes ja traditsioonilised arusaamad naiste ja tüdrukute rollist;
79. palub kõikidel liikmesriikidel suhtuda koduvägivalda pealt näinud lapsesse kui kuriteo ohvrise;
80. palub kõikidel liikmesriikidel, kes ei ole veel ratifitseerinud 2000. aastal Palermos ÜRO poolt vastu võetud ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastast konventsiooni täiendavat protokollit naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise kohta, seda teha ja võtta kõik vajalikud meetmed inimkaubanduse lapsohvrite kaitsmiseks, sealhulgas lubades inimkaubanduse ohvritel viibida oma territooriumil ajutiselt või alaliselt;
81. soovib, et tulevases ELi strateegias omistataks eritähelepanu mahajäetuse, kuritarvituse, väärkohtlemise, ekspluateerimise ning otsese ja/või kaudse vägivalda ohvriks langenud tüdrukute ja poiste meditsiinilisele, psühholoogilisele ja sotsiaalsele abistamisele arvestades lapse parimaid huve ja soolist mõõdet; tuletab meelde, et komisjoni tegevus peaks hõlmama kaudse vägivalda mõju laste heaolule ja selle ennetamist; rõhutab, et kõnealused probleemid on tihti seotud perekondade vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega, ning et nende probleemide lahendamiseks on vaja uut sotsiaalpoliitikat, suurema rõhuasetusega solidaarsusel;
82. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles uurima, millist rolli omab nõudlus laste seksuaalse ekspluateerimise ning laste ekspluateerimise teiste vormide järele; kui see on kindlaks tehtud, nõuab meetmete võtmist kõnealuse nõudluse vähendamiseks, muu hulgas avalikkusele suunatud kampaaniate kaudu; peab lastega kauplemist organiseeritud kuritegevuse üheks vormiks ja nõuab seepärast, et liikmesriigid teeksid ühiseid jõupingutusi, et võidelda selliste kuritegude vastu; palub liikmesriikidel seada esikohale laste õigus kaitsele;
83. kutsub liikmesriike üles tunnistama, et seksuaalselt ärakasutatud laste seas on tüdrukute osakaal ebaproportsionaalselt suur ja et laste seksuaalse ekspluateerimise lõpetamiseks suunatud jõupingutustesse tuleb seega sisse viia sooline perspektiiv;
84. on seisukohal, et sugupoolte – tüdrukute ja poiste – vaheline suhtlemine elu varajastes etappides on teerajajaks soolisele võrdõiguslikkusele elu järgmistes etappides;

¹ Lühend ECPAT tähendab *End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes* (lõpetage laste prostitutsioon, lapsporno ja lastega kauplemine seksuaalse ärakasutamise eesmärgil), rahvusvaheline tugivõrgustik.

85. palub alaealiste jaoks ette näha vangistust asendavad karistused, mis on proportsionaalsed toimepandud seaduserikkumise raskusega, ning et igal juhul oleksid tagatud ümberõppe meetmed, nagu noorte suhtes üldkasuliku töö rakendamine, nende ühiskondlikku ja kutsealasesse ellu tagasipöördumise jaoks, pidades silmas vajadust õpetada lastele, et neil on õigused, aga ka kohustused, järgides samas seda, et alaealiste õigusrikkujate kinnipidamist tuleks kasutada viimse abinõuna ja võimalikult lühikese ajavahemiku jooksul; nõuab samuti, et haridusalased meetmed tagaksid ühiskondlikku ja kutsealasesse ellu tagasipöördumise; on arvamusel, et ümberõppe meetmete eesmärk peaks muu hulgas olema noorte varustamine teadmiste ja vahenditega, mis on vajalikud tegelike igapäevaelu olukordade jaoks, mis tähendab vajadust mõista nende kohustust austada teiste õigusi ning samuti kohustust järgida ühiskonnas kehtivaid seaduseid ja reegleid; peab selleks, et noored inimesed saaksid areneda kohusetundlikeks kodanikeks, ülioluliseks noori kaasata ja anda neile õigus mõjutada oma olukorda ja neid puudutavaid küsimusi;
86. märgib, et kriminaalvastutusele võtmise vanus ei ole praegu kõikides ELi liikmesriikides ühesugune, ning nõuab, et komisjon viiks läbi uuringu liikmesriikide erinevate vaadete kohta kriminaalvastutusele võtmise vanuse, noorte seaduserikkujate kohtlemise ja liikmesriikide tõhusate strateegiate kohta noorte kuritegevuse ennetamisel;
87. rõhutab vajadust tagada noortega seotud õigusvaldkonna õigustöötajatele (kohtunikud, advokaadid, sotsiaaltöötajad ja politseinikud) eriväljaõpe;
88. soovib, et Euroopa Inimõiguste Kohtus asutataks lapse õigustele spetsialiseerunud osakond;
89. kutsub liikmesriike üles rakendama tõsiseid meetmeid laste eksploateerimise kõikide erinevate vormide keelustamiseks, sealhulgas lasteprostitutsioon või muud seksuaalse eksploateerimise vormid, sunniviisiline töö või teenuste osutamine, orjus või tavad, mis sarnanevad orjusele või orjaikkele, laste kasutamine seoses kerjamise, ebaseaduslike tegevuste, spordi ja asjaomaste tegevustega, ebaseaduslik lapsendamine, sunniviisilised abielud või eksploateerimise muud vormid;
90. nõuab, et tegeldaks alaealiste rahvusvahelise röövimise probleemiga, mis tihtipeale tuleneb vanemate vahelistest konfliktidest pärast lahkuminekut või lahutust, võttes igal juhul eelkõige arvesse lapse parimaid huve;
91. rõhutab, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklis 3 sedastatakse, et „igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes riiklike või erasotsiaalhoolekandeametuste, kohtute, täidesaatvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid”; 1980. aasta Haagi konventsiooni rahvusvahelise lapseröövi tsiviilaspektide kohta (Haagi konventsioon) kohaselt mõistetakse lapse õiguste all lapse kiiret tagastamist pärast röövi; lapse huvid hõlmavad siiski rohkemat kui lihtsalt kiire tagastamine – näiteks turvaline füüsiline keskkond, armastav õhkkond, toetav ja paindlik perestruktuur, sobiv vanematepoolne rollijaotus, kasvatamise ja hoole järjepidevus ning samuti korralikud elamistingimused; Haagi konventsioonis ei arvestata eespool nimetatud kriteeriumidega – nii näiteks ei võeta arvesse, kes lapseröövi sooritanud vanem on, kas sellel vanemal on vanemlikud õigused või ei, kui vana laps on, kui kaua on laps juba teises riigis olnud, kas ta käib koolis ja on endale seal sõpru leidnud jne; eespool väidetu põhjal võib järeldada, et vaatamata Haagi konventsiooni ja määruse (EÜ) nr 2201/2003 headele

kavatsustele ei ole lapse õigused tihtipeale hästi kaitstud; palub komisjonil võtta meetmeid, et tagada lapse õiguste kaitse ka sellises olukorras, ning nõuab tungival, et komisjon esitaks kõnealuse suhtes ettepanekuid;

92. nõuab kiiresti asjakohaste meetmete kehtestamist, et otsida ja leida kadunud ning röövitud lapsi, kasutades seejuures Schengeni infosüsteemi, et ennetada nendepoolset riigipiiri ületamist; väljendab heameelt Euroopa vihjeliini loomise üle kadunud lastest teatamiseks ja valitsusväliste organisatsioonide vastavasisulise tegevuse üle ning julgustab komisjoni soodustama Euroopa avatud telefoniteenuse loomist probleemidega laste ja noorte jaoks;
93. kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles rakendama ÜRO Peaassamblee resolutsioone A/RES/46/121, A/RES/47/134 ja A/RES/49/179 inimõiguste ja äärmise vaesuse kohta, A/RES/47/196 ülemaailmse vaesuse likvideerimisele pühendatud päeva kohta ja A/RES/50/107 ülemaailmse vaesuse likvideerimisele pühendatud aasta tähistamise kohta ja ÜRO üleskutset esimese vaesuse likvideerimise kümnendi väljakuulutamise kohta ning ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu dokumente E/CN.4/Sub.2/1996/13, E/CN.4/1987/NGO/2, E/CN.4/1987/SR.29, E/CN.4/1990/15 inimõiguste ja äärmise vaesuse kohta, E/CN.4/1996/25 arenguõiguse kohta ja E/CN.4/SUB.2/RES/1996/25 majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste kasutamise kohta;

Vaesus / Diskrimineerimine

94. tuletab meelde, et ELis elab 19 % lastest allpool vaesuspiiri ning sellest tulenevalt on vaja ette näha laste vajadusi arvestavad piisavad abimeetmed, eelkõige nende peredele, ning kutsub liikmesriike üles seadma ambitsioonikaid ja saavutatavaid sihte laste vaesuse vähendamiseks (ja lõpuks kaotamiseks);
95. toetab liikmesriikides sobivate struktuuride loomist, et aidata lastel ja vanematel kohaneda muutunud perekondlike oludega;
96. palub komisjonil võtta meetmeid, mis võimaldaksid lastel nautida nende lapsepõlve aastaid ja osaleda laste tegevuses ilma sotsiaalse diskrimineerimise ja tõrjutuseta;
97. nõuab, et komisjon viiks läbi uuringu liikmesriikide erinevate vaadete kohta kriminaalvastutusele võtmise vanuse, noorte seaduserikkujate kohtlemise ja liikmesriikide tõhusate strateegiate kohta noorte kuritegevuse ennetamisel;
98. palub asjaomastel institutsioonidel anda lastele reaalne võimalus osaleda vaesuse vastases võitluses; selleks et võidelda tõhusamalt laste vaesuse vastu, nõuab tõeliselt aktiivse osa andmist kõikidele asjaomastele pooltele – sealhulgas kõige vaesematele lastele – äärmise vaesuse kaotamist käsitlevate projektide kavandamisel, koostamisel ja hindamisel;
99. rõhutab vajadust teha majanduslikul eesmärgil laste seksuaalse eksploateerimise (s.t lastega kauplemine seksuaalse eksploateerimise eesmärgil, lastepornograafia ja lastega seotud seksiturism) vastases võitluses üks strateegia peaesmärke nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool seda – eriti ÜRO aastatuhande arengueesmärke silmas pidades; juhib tähelepanu sellele, et vaesus on tihti üks paljudest sotsiaalse tõrjutuse, diskrimineerimise

- ja laste ohtu seadmise põhjustest ning võimendab neid; on siiski arvamusel, et laste majanduslikul eesmärgil seksuaalse ekspluateerimise põhjused peituvad nõudluses seksi järele lastega ning organiseeritud kuritegevuses, mis on valmis ära kasutama lapsi ohtu seadvaid olukordi;
100. nõuab tähelepanu pööramist psühhosotsiaalse hoolduse ja emotsionaalse toetuse osutamisele rasketes tingimustes elavatele lastele, nagu näiteks konflikti- ja kriisipiirkondades elavad lapsed, ümberasustatud lapsed või äärmises vaesuses elavad lapsed;
 101. palub liikmesriikidel täita oma kohustust abistada ja kaitsta lapsi alatoitluse, haiguste ja väärkohtlemise eest, olenemata nende või nende vanemate sotsiaalsest ja/või õiguslikust seisundist;
 102. palub komisjonil esitada direktiivi ettepanek, mis hõlmab kõiki EÜ asutamislepingu artiklis 13 nimetatud diskrimineerimise vorme ja kõiki nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivis 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust)¹ nimetatud valdkondi;
 103. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles osutama erilist tähelepanu kõikidele lastega seotud diskrimineerimise vormidele, sealhulgas õpperaskuste (nt düsleksia, düskalkuulia, düspraksia) või muude eri puuete all kannatavate laste diskrimineerimine;
 104. väljendab heameelt paljude valitsusväliste organisatsioonide ja vabatahtlike töötajate olemasolu üle, kes loovad sõprussidemeid ja solidaarsust kõige ebasoodsamas olukorras olevate laste ning teistsuguse sotsiaalse taustaga laste vahel, et võidelda ülimalt vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu; kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles tagama, et ka kõige vaesemad lapsed saaksid osa ühenduse projektidest ja et Euroopa vabatahtlike teenistuste projektid looksid sellistele organisatsioonidele võimalused võtta tööle noori vabatahtlikke töötajaid;
 105. nõuab, et eelkõige saaksid sihtmeetmetest kasu romi lapsed ja teiste vähemusrühvuste hulka kuuluvad lapsed, eriti selleks, et lõpetada diskrimineerimine, segregatsioon, sotsiaalne ja haridusalane tõrjutus ning ekspluateerimine, mille ohvrid nad tihti on; kutsub samuti liikmesriike üles tegema jõupingutusi, et kaotada romi laste ülemäärane osakaal vaimse puudega lastele mõeldud asutustes; soovib muu hulgas, et edendataks koolipanemise kampaaniaid, meetmeid, et võidelda kooli poolelijätjate suure arvuga ning ennetavat tervisekaitset ja abiprogramme, sealhulgas vaktsineerimisalase abi programme;
 106. on arvamusel, et EL peaks seadma endale eesmärgi tagada, et ELis ei oleks enam kodutuid lapsi või tänavalapsi; nõuab, et nähakse ette piisavad meetmed kodutute ja tänavalaste abistamiseks, sest enamik neist on kannatanud raskete traumade all ja on sotsiaalselt tõrjutud, neil puudub juurdepääs ametlikule haridusele või tervishoiuteenustele ning nad on eriti haavatavad inimkaubanduse (nagu näiteks prostitutsioon, elundikaubandus ja ebaseaduslik lapsendamine), narkosõltuvuse ja kuritegevuse ohvriks langemise suhtes või on tihti sunnitud kerjama;

¹ EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

107. palub komisjonil ja liikmesriikidel tunnistada tuhandeid tänavalapsi ja kerjama sunnitud lapsi kui tõsist ühiskondlike ja inimõiguste probleemi, mis on vastuolus ÜRO lapse õiguste konventsiooniga, ning kutsub ühtlasi liikmesriike üles karistama kerjama sunnitud laste alandava seisukorra eest vastutavaid isikuid;
108. kutsub Euroopa Liitu, liikmesriike ja kodanikuühiskonna organisatsioone üles tagama, et igale lapsele antakse võimalus osaleda laste rühmas või organisatsioonis, et kohtuda teiste lastega ja nendega oma mõtteid vahetada; kõnealuse põhjal nõuab, et täiskasvanud võtaksid toetusmeeteid eesmärgiga tagada, et iga laps tunneb end osana rühmast ja saab ennast seal väljendada; kutsub seepärast liikmesriike ja asjaomaseid kohalikke asutusi üles soodustama projekte, mille eesmärk on võimaldada lastel end väljendada – näiteks laste kohalikud nõukogud või parlamendid –, tagades samal ajal enim tõrjutud laste osalemise;
109. nõuab, et kaalutaks võimalust võtta vastu lapsendamist käsitlev ühenduse õigusakt, mis töötatakse välja kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja teiste asjaomaste rahvusvaheliste standarditega ning mis parandaks teabeteenuste, rahvusvahelise lapsendamise ettevalmistamise, rahvusvahelise lapsendamise avalduste töötlemise ja lapsendamisjärgsete teenustega tegelemise kvaliteeti, võttes arvesse asjaolu, et kõik lapse õiguste kaitse rahvusvahelised konventsioonid tunnustavad hüljatud või vaeslaste õigust perekonnale ja kaitsele;
110. kutsub liikmesriike üles tegutsema selle nimel, et tagada laste põhiõigus perekonnale; kutsub liikmesriike tungivalt üles tegema kindlaks tõhusad võimalused, et ennetada laste hülgamist ning kasutada muid vahendeid kui hüljatud laste või orbude paigutamine hooldeasutustesse; lapse jaoks uute lahenduste otsimisel peavad esikohal olema alati lapse huvid, nagu need on kirja pandud ÜRO lapse õiguste konventsioonis;
111. on arvamusel, et lapsendamine võib toimuda lapse kodakondsusriigis või otsitakse perekond rahvusvahelise lapsendamise kaudu vastavuses riiklike seaduste ja rahvusvaheliste konventsioonidega, laste paigutamine hooldeasutustesse saab olla vaid ajutine lahendus; alternatiivset perehoolduse lahendust, nagu kasupere, võib kaaluda; nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon kehtestaksid koostöös Haagi konverentsi, Euroopa Nõukoguga ja laste organisatsioonidega raamistiku, mille abil tagada läbipaistvus ja tõhus järelevalve adopteeritud laste arengu üle ning tegevuse koordineerimine, et takistada lastega kauplemist; nõuab tungivalt, et liikmesriigid pühendaksid seoses sellega eritähelepanu erivajadustega lastele, nt lastele, kes vajavad ravi ja puudega lastele;
112. julgustab liikmesriike nägema lastekodudest või hoolekandeaasutustest pärit noorukite jaoks ette tegevusi, et nad saaksid kasu täiendavatest meetmetest, et aidata neil enda jaoks välja töötada kutsealased tulevikuplaanid ning lihtsustada nende ühiskonda integreerumist;
113. rõhutab, et alaealised kuriteo täideviijad on tihti kogenud sotsiaalset tõrjumist, mis paljudel juhtudel teeb nende sujuva integreerumise ühiskonda võimatuks; julgustab seetõttu liikmesriike töötama välja toetusstrateegiaid selliste riskirühma kuuluvate alaealiste ja noorukite jaoks, et aidata neil enda jaoks välja töötada kutsealased tulevikuplaanid ning lihtsustada nende ühiskonda integreerumist;

114. märgib, et neile lastele, kes hoolitsevad erivajadustega vanemate või õdede-vendade eest, peaks pakkuma sihtrühmale mõeldud eritoetust;
115. juhib tähelepanu, et tulevases ELi strateegias tuleb tunnustada perekonna kui lapse ellujäämise, kaitse ja arengu põhiinstitutsiooni tähtsat rolli ühiskonnas; on seisukohal, et lapse õigustega tuleb täielikult arvestada töö- ja pereelu ühitamist ning tööaega puudutavates küsimustes, erilise rõhuasetusega puuetega emade ja puuetega laste emade olukorrale ning laste ja nende vanemate riigi- ja/või erasektori poolse toetamise poliitika kujundamisele, et võimaldada mõlemal vanemal vastutuse kandmist ja jagamist laste kasvatamisel ja nende eest hoolitsemisel; on arvamusel, et tuleks tunnustada ka asjaolu, et nüüd elab üha enam inimesi alternatiivsetes perestruktuurides, mis ei vasta tavapärasele emast, isast ja nende bioloogilistest lastest koosnevale tuumikperekonnale;
116. nõuab tungival, et liikmesriigid kaotaksid kõik rahvusest tulenevad piirangud vanemate õigusele säilitada lastega kontakt, eelkõige seoses valikuga kõnelda muud keelt kui antud maa riigikeelt; on arvamusel, et paljurahvuselisi peresid, kus vanemad on tülis, puudutavate piirangute kaotamine peaks tooma kaasa piiramatut vabadust kõnelda lapse ja vanema poolt valitud keeles, austades vääriiselt kõiki nõudmisi teostada kohtumiste üle järelevalvet, mis võib olla kohtulikult määratud;
117. väljendab heameelt lapse õigustega tegeleva ombudsmani ametikoha sisseseadmise üle ning kutsub kõiki ELi liikmesriike üles lihtsustama sellise ametikoha sisseseadmist riiklikul ja kohalikul tasandil;

Laste töö

118. rõhutab, et äärmiselt oluline on tagada töötamiseks piisavalt vanade laste tasustamine võrdse töö eest võrdse tasu põhimõttel;
119. kutsub komisjoni üles tagama, et kaubandus- ja koostöölepingute alusel loodud inimõiguste komisjonide ja alarühmade arutelud keskenduksid lapstööjõu probleemile ja laste kaitsele mis tahes kujul väärkohtlemise, ekspluateerimise ja diskrimineerimise eest;
120. rõhutab vajadust tagada, et nii liikmesriigi kui ELi tasandi sise- ja välispoliitika oleks suunatud laste töö mis tahes vormide kaotamisele; usub, et täisajaga õpe on nii tüdrukute kui poiste puhul parim vahend kõnealuse probleemi lahendamiseks, mis aitab ära hoida nii laste tööle sundimise kui ka lõpetada kirjaoskamatus ja vaesuse nõiarongi edasi kestmise;
121. mõistab teravalt hukka laste töö, orjuse ja võlaorjuse vormid ja nende tööde muud vormid, mis ohustavad laste tervist ja turvalisust; kutsub komisjoni ja nõukogu üles siduma Euroopa Liidu ja kolmandate riikide vahelist kaubandust ja kolmandatele riikidele antavat arenguabi tihedamalt laste töö keelamist ja selle kõige hullemate vormide kaotamise viivitamatut tegevust käsitleva ILO konventsiooni rakendamisega kolmandate riikide poolt;
122. juhib tähelepanu asjaolule, et ELis müüdadavad tooted võivad olla toodetud lapstööjõudu kasutades; kutsub komisjoni üles rakendama mehhanismi, mille abil saavad tööle sunnitud lapsed kaevata Euroopa ettevõtte liikmesriikide riiklikusse kohtusse; palub

komisjonil jõustada tööõiguse järgimise kohustus kogu tööhõiveprotsessi vältel ning eelkõige luua mehhanismid, millega muudaks peatöövõtja vastutavaks laste tööd turustusahelas käsitlevate ÜRO konventsioonide rikkumiste korral ELis; kutsub seetõttu ELi üles kasutama üldist soodustuste süsteemi (GSP) kui üht viisi tõhusamaks võitlemiseks maailma mitmesugustes piirkondades esineva laste töö ekspluateerimise vastu, kasutades konkreetseid meetmeid ohtliku töö vastu, mida paljud lapsed on sunnitud tegema;

Sisserändajate, varjupaigataotlejate ja põgenike lapsed

123. nõuab erilise tähelepanu osutamist – lapse parimates huvides – pagulastest, varjupaigataotlejatest ja sisserändajatest laste ning nende laste olukorrale, kelle vanemad on kas varjupaigataotlejad, pagulased või ebaseaduslikud sisserändajad, et kõnealustele lastele oleksid tagatud nende õigused, hoolimata nende vanemate õiguslikust seisundist, ning et nad ei peaks taluma negatiivseid tagajärgi olukorra tõttu, milles nemad ise süüdi ei ole, ning et nende erivajadustega tegeldaks; pöörates eritähelepanu perekonna ühtsuse säilitamiseks, kui see on lapse huvides;
124. nõuab, et saatjata alaealistele pöörataks erilist tähelepanu kõikide sisserändevormide puhul, sest organiseeritud kuritegevus kasutab ära iga võimaluse lapse riiki sissetoomiseks, et teda siis ekspluateerida; on arvamusel, et liikmesriigid peaksid seepärast olema valvel ja tagama, et lapse õiguste kaitse poliitika kehtib iga mõeldava olukorra puhul;
125. nõuab, et sisserändajatest lastele tagataks juurdepääs haridusele ning et kehtestataks programmid ja vahendid – vaadatuna kultuuridevahelisest perspektiivist –, pöörates erilist tähelepanu kaitsetutele seisunditele ja saatjata alaealistele;
126. tuletab meelde, et alaealiste suhtes, kes sisenevad ELi territooriumile ilma saatjata salajase sisserände kanalite kaudu, tuleb kohaldada laste õiguste kaitsmist käsitlevaid rahvusvahelisi eeskirju; palub kõigil kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi ametiasutustel ning ELi institutsioonidel teha saatjata alaealiste õiguste kaitsmisel nii tihedat koostööd kui võimalik; palub komisjonil töötada koos kolmandate päritoluriikidega välja rahvusvahelised abiandmise koostöömenetlused, millega tagada alaealiste tagasisaatmine rahuldavates tingimustes, ning luua mehhanisme, mille abil pakkuda kas bioloogiliste vanemate või asjaomaste tõhusate mehhanismide ja institutsioonide kaudu sellistele alaealistele kaitset, kui nad on tagasi päritolumaale jõudnud;
127. soovib, et uute õigusaktide vastuvõtmisel (kaasotsustamismenetluse kaudu), mille eesmärk on saavutada ühtne varjupaiga taotlemise süsteem, oleks laste õiguste kaitse esiplaanil, ning et laste huvides töötatakse välja erimeetmed, võttes arvesse nende haavatavust, tagades eelkõige lastele sobiva juurdepääsu varjupaigasüsteemile, juhendamise lastega seotud menetlustes, perekonna poolt varjupaiga taotlemise asjaolude kontekstis lapsega seotud individuaalsete põhjuste nõuetekohase arvestamise ning laiema reguleerimisala perekondade taasühinemiseks varjupaiga taotlemise menetlusprotsessi raames;
128. juhib tähelepanu sisserändajatest laste – kes on lahutatud mõlemast oma vanemast või oma eelnevast õiguslikust või tavapärasest põhihooldajast – eriolukorrale, ning palub

- kaaluda vajadust ELi meetme järele, mis on pühendatud kõigi üksikute laste õigusele saada abi ja milles käsitletakse juurdepääsu territooriumile, hooldajate määramist ja rolli, õigust olla ärakuulatud, vastuvõtutingimusi ja jälgimismeetmeid ning muid alalisi lahendusi;
129. juhib tähelepanu asjaolule, et saatjata lapsed, kodakondsuseta ning sünnihetkel registreerimata jäetud lapsed on erilises ohus, ning kutsub liikmesriike võtma erimeetmed vastavalt sellele, mis on iga lapse seisukohast parim, nagu selle on eelkõige määratlenud ÜRO lapse õiguste konventsioon ja ÜRO Pagulaste Ülemkomissar;
 130. juhib tähelepanu hariduse rollile, mis peaks olema võrdsust rõhutav ning vaba vägivallest ja kehalisest karistusest; nõuab tungivalt, et komisjon eraldaks vajalikud vahendid igasuguse vägivalda, eriti soolise vägivalda ja seksuaalse ärakasutamise ennetamiseks pagulaskogukondades, luues mõlemast soost alaealistele suunatud programme, mis harivad ja tõstavad teadlikkust soolise võrdõiguslikkuse, inimõiguste, seksuaal- ja reproduktiivtervise, naiste suguelundite moonutamise ja HIVi/AIDSi küsimustes;
 131. rõhutab, et Euroopa varjupaigameetmete rakendamisel on õigusaktid ja tegelikkus omavahel vastuolus ning erinevates liikmesriikides koheldakse lapspagulasi endiselt äärmiselt erinevalt;
 132. rõhutab, et 5 % varjupaigataotlejatest on saatjata alaealised, mis osutab vajadusele määrata saatjata lastele hästi väljaõpetatud eeskostjad, kes esindaksid laste parimaid huve pärast nende saabumist vastuvõtvasse riiki; nõuab laste elutingimuste parandamist vastuvõtvas asutustes; on pettunud, et puuduvad lastega arvestavad varjupaiga taotlemise menetlused;
 133. märgib, et paljud ohud, millega pagulastest lapsed kokku puutuvad, puudutavad samavõrd ka lapsi, kes on oma kodumaa piires sunniviisiliselt ümberasustatud;
 134. rõhutab, et lapsi tohib päritolumaale tagasi saata vaid juhul, kui nende turvalisus ja julgeolek on tagatud, ning toonitab perekondade otsimise ja taasühendamise vajadust; rõhutab, et laste tagasisaatmine tuleb keelustada, kui on oht, et neid võidakse tõsiselt kahjustada näiteks laste tööjõu kasutamise, seksuaalse ärakasutamise, vägivalda või naiste suguelundite moonutamise, sotsiaalse tõrjutuse või relvakonflikti kaasamise läbi;
 135. rõhutab vajadust parandada andmete kogumist varjupaika taotlevate laste kohta, ebaseaduslikult teise riigi territooriumil viibivate laste kohta, kes ei taotle varjupaika, ning varjupaiga taotlemise menetluse lõpptulemuse kohta ja niisuguste laste tuleviku kohta pärast seda, kui nende varjupaigataotlus on saanud lõpliku positiivse või negatiivse vastuse, et tagada, et nimetatud lapsed ei kao anonüümsusse ega lange kuritegevuse ohvriks;
 136. rõhutab väljarände negatiivseid tagajärgi ja väljarännanud vanemate poolt üksi kodumaale jäetud laste ebakindlat olukorda; rõhutab vajadust tagada sellistele lastele igakülgne hoolitsus, lõimimine ja haridus ning ühtlasi, kui vähegi võimalik, pere taasliitmine;

137. palub komisjonil uurida võimalust anda ELis sündinud lastele liidu kodakondsus vaatamata sellele, milline on nende vanemate õiguslik seisund;
138. tuletab meelde, et laste haldusarest peaks olema äärmuslik meede; rõhutab, et lapsi koos perekondadega tuleks vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 37 punktile b kinni pidada üksnes viimse abinõuna kõige lühema ajavahemiku jooksul ning vaid siis, kui selline kinnipidamine on nende parimates huvides, ning et saatjata alaealisi ei tohiks kinni pidada või tagasi saata;
139. tuletab meelde, et sisserändajatest lastel on õigus haridusele ja meelelahutusele;

Lapse õigus teabele ja haridusele

140. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles rajama tõhusa süsteemi tagamaks, et lapsi teavitatakse nii kodudes kui ka koolis – lapse vanusele ja intellektuaalsele arengule vastaval määral – nende õigustest ning võimaldatakse neil oma õigusi kasutada;
141. palub komisjonil ja liikmesriikidel lihtsustada noorte tüdrukute juurdepääsu reproduktiivtervishoiu ja reproduktiivtervishoiu teenuste alasele teabele ja haridusele;
142. nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid kõik vajalikud meetmed, et tagada oma lasteaedade ja lapsehoiuteenuste kvaliteet, sealhulgas järjepidev erialane ettevalmistus ning koolitus laste õiguste osas, head töötajad ja korralik palk neile, kelle amet on laste eest hoolt kanda, sest need asutused ja nende töötajad kujundavad suurel määral laste tulevikku ning on samas kasulikud ka lapsevanematele, eelkõige töötavate ja üksikvanemate töökoormust silmas pidades, aidates omakorda kaasa naiste ja seega laste vaesuse vähendamisele;
143. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles ühistele jõupingutustele, abistamaks partnerriikidel saavutada kõigile tasuta alghariduse eesmärk (aastatuhande arengueesmärk nr 2) ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama vajalikud vahendid kiiralgatuseks „Haridus kõigile”;
144. rõhutab, kui vajalik on pöörata erilist tähelepanu aastatuhande kolmandale arengueesmärgile: soolisele võrdõiguslikkusele ja tüdrukute haridusele, kohalike naisõpetajate värbamisele ja koolitamisele, õppekavadest igasuguse meessoos eelistatuse kaotamisele, kogukonda teenindavate koolide lähedusele ning sobivate sanitaarruumidega varustamisele; rõhutab, et koolid peaksid olema turvatsoonid, kus laste õigusi austatakse, ning koolides ja nende läheduses tuleks jõuliselt ennetada seksuaalset ahistamist ja vägivalda ning nende vastu võidelda;
145. kutsub liikmesriike üles edendama põlvkondadevahelisi koostööprojekte (põlvkondadevahelised majad), et võimaldada lastel üles kasvada koos eakate inimesega, kes vastutasuks saavad osa sotsiaalsest tugivõrgustikust ning oma teadmiste ja kogemustega aitavad kaasa laste arengule;
146. rõhutab, et õigus haridusele on laste sotsiaalse arengu põhieeldus ning peab olema kättesaadav kõikidele lastele vastavalt nende individuaalsetele võimetele ja sõltumata nende etnilisest või sotsiaalsest päritolust ning perekondlikust taustast;

147. arvab, et lastel peab olema võimalus saada haridust oma ja/või oma vanemate seisundist olenemata; rõhutab kõnealuse võimaluse andmise tähtsust lastele, kes on ümberasujad ja/või pagulased;
148. rõhutab, et tulevane ELi strateegia peaks tunnustama õigust haridusele võrdsete võimaluste ja mittediskrimineerimise alusel;
149. julgustab liikmesriike pidama esmatähtsaks õppekavadesse inimõiguste ja üldtunnustatud väärtuste alaste materjalide lülitamist, mis on demokraatliku kodanikuõiguse nurgakiviks;
150. nõuab, et ELi strateegia prioriteetide hulka kuuluks ühtse meetmete kogu vastuvõtmine, mille eesmärgiks on tagada erivajadusega lastele nende õigused, et vältida igasugust diskrimineerimist ja soodustada nende haridusalast, sotsiaalset ja kutsealast integratsiooni kõikidel eluetappidel;
151. soovib komisjonil ja liikmesriikidel uurida lisaks ka puudega õpilaste erivajadusi ja nende vajadustele kohandatud õppeprogrammide rakendamist, et edendada nende integreerumist ühiskonda;
152. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles osutama erilist tähelepanu puudega laste integreeritud haridusele, tagades seeläbi nende sujuva integreerumise ühiskonda kooliskäimise ajal ning suurendades tervete ja ilma puudeta laste sallivust invaliidisuse ja ühiskondlike erisuste suhtes;
153. nõuab, et diskrimineerimise, sotsiaalse mitmekesisuse, koolides sallivuse õpetamise, tervislike eluviiside õpetamise, toitumise hariduse, alkoholi, narkootikumide, ravimite ning psühhotropsete ja teiste joovastavate ainete kuritarvitamise ennetamise ning seksuaaltervist käsitleva asjakohase haridusega seotud küsimustega tegeldaks suurema otsusekindlusega;
154. märgib, et väikelaste hoiuvõimalus kollektiivsetes asutustes (sõimed, lasteaiad) on üks paremaid töö- ja pereelu tasakaalustamise võimalusi ja ühtlasi parim viis, kuidas tagada lastele varajases eas võrdsed võimalused ja sotsialiseerumine;
155. juhib tähelepanu, et tüdrukute kooliõpetuses osalemise ja spordis, nagu näiteks ujumises osalemise keelamine kultuurilistel põhjustel ei ole õigustatud üheski kultuuris ega religioonis ning seda ei tohi aktsepteerida;
156. kutsub liikmesriike üles tagama kõikidele lastele tasuta või taskukohase juurdepääsu mängu- ja spordivõimalustele, mis sobivad nende vanusega;

Tervishoid

157. juhib tähelepanu murettekitavale asjaolule, et ülekaalulisus – eelkõige laste hulgas – Euroopas tõuseb, ning rõhutab, et hinnanguliselt on ELis enam kui 21 miljonit last ülekaalulised ja see arv kasvab 400 000 võrra igal aastal; kutsub komisjoni üles esitama ettepanekuid agressiivsete ja eksitavate reklaamide reguleerimiseks ning parandama töödeldud toidu toitumise teabega märgistust, et tegelda ülekaalulisuse kasvava probleemiga;

158. nõuab, et liikmesriigid ja nende asjaomased ametiasutused annaksid endast parima tagamaks, et lapsed saaksid kogeda tervislikku füüsilist keskkonda, võttes arvesse ebaproportsionaalset mõju, mida saastatus ja kehvad elamistingimused noorele avaldavad; kohast tähelepanu tuleks osutada ka laste õpikeskkonna tingimustele ning kehtestada asjakohased standardid;
159. tuletab meelde laste õigust tervisele ja eriti noorukite õigust seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule ning rõhutab, et emade tervise kaitse peab kuuluma tulevasse ELi lapse õiguste strateegiasse, mis peaks edendama rasedate või imetavate naiste järgi kohandatud elu- ja töötingimusi, ning nõuab kindlalt naistöötajate kaitse alaste olemasolevate õigusaktide täitmist ning kõikide naiste võrdset ja üldist juurdepääsu kvaliteetsele sünnituseelsele ja -järgsele ravile riiklikus sektoris eesmärgiga vähendada emade ja imikute suremust ning emade haiguste kandumist lastele; rõhutab sünnituspuhkuse äärmist tähtsust lapse arengule, eelkõige lapse sideme tõttu emaga mitte ainult lapse esimestel elukuudel, vaid ka esimestel eluaastatel;
160. väljendab heameelt asjaolu üle, et komisjon tunnustab, et sünnist kuni täisikka jõudmiseni on lastel erinevatel eluetappidel väga erinevad vajadused; tuletab meelde laste juurdepääsuõigust kõrgetasemelistele tervishoiuteenustele ning eriti noorukite juurdepääsuõigust seksuaal- ja reproduktiivtervist ning pereplaneerimist käsitlevale haridusele ja teenustele; ning seetõttu peab eespool öeldu moodustama ELi lapse õiguste strateegia tervikliku osa;
161. märgib, et laste õigused, nagu need on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis, kehtivad kõikide kuni 18aastaste inimeste kohta, ning et noorukite seksuaal- ja reproduktiivtervist puudutavaid spetsiifilisi vajadusi ja õigusi tuleb tunnustada;
162. rõhutab seksuaal- ja soojätkamistervishoiu ja -õiguste poliitikat edendamise olulisust, et vähendada ja võimalusel ennetada suguhaiguste (sh HIV/AIDS) levikut, soovimatuid rasedusi ning noorte naiste ebaseaduslikke ja ebatavalisi aborte ning vältida seda, et noored ei mõista reproduktiivtervise vajadusi;
163. palub komisjonil ja liikmesriikidel võtta meetmeid, et kaitsta lapsi, kelle vanematel on HIV/AIDS, ja rõhutab vajadust täita aastatuhande viies arengueesmärk (parandada emade tervislikku olukorda), neljas arengueesmärk (vähendada laste suremust) ja kuues arengueesmärk (võidelda HIVi/AIDSi, malaaria ja teiste haigustega); ning nõuab tungivalt investeringuid pediatriliste retroviirusevastaste ravimite teadusuuringutesse ja arendamisse, malaariavastaste moskiitovõrkudega varustamisse ning immuniseerimisse GAVI Liidu kaudu (endine Vaktsiinide ja Immuniseerimise Ülemaailmne Liit);
164. kutsub liikmesriike üles tagama seksuaalse hariduse, teabe ja nõustamise kättesaadavus, et suurendada teadlikkust ja austust inimese seksuaalsuse vastu ning ära hoida soovimatuid rasedusi ja HIVi/AIDSi ning teiste sugulisel teel nakkavate haiguste levikut, ning lihtsustada erinevate rasedumisvastaste vahendite ja sellealase teabe kättesaadavust;
165. nõuab, et liikmesriigid tagaksid, et kõikidele lastele ja noorukitele koolis ja väljaspool kooli antakse neile kohaldatud ja terviklikku teaduslikku teavet seksuaal- ja

- reproduktiivtervise kohta, et nad saaksid teha teadlikke valikuid nende endi heaoluga seotud küsimustes, sealhulgas suguhaiguste ja HIVi/AIDSi ennetamine;
166. julgustab liikmesriike ja komisjoni edendama nii liidus kui ka väljaspool mõlemast soost laste võrdset juurdepääsu tervishoiule, erilise rõhuasetusega puudust kannatavatele lastele ning etniliste või sotsiaalvähemuste hulka kuuluvatele lastele;
167. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama jõupingutusi võitluseks naiste ja laste alkoholist tingitud kahjustuste vastu:
- a) teavitades paremini naisi alkoholist tingitud loote arenguhäiretest,
 - b) osutades asjakohaseid tervishoiuteenuseid ja nõustamist alkoholiprobleemidega naistele raseduse ajal ja pärast seda ning ka naistele ja lastele peredest, kus on probleeme alkoholi ja uimastite kuritarvitamisega,
 - c) kehtestades alkoholireklaamile ja alkoholitööstuse poolsele spordiürituste spondeerimise rangemad eeskirjad kell 6–21 kehtivate reklaamikeeldudena, ning keelustades lastele suunatud sisuga alkoholireklaami (arvutimängud, koomiksid), et mitte luua lastele alkoholist positiivset ettekujutust, ning
 - d) keelates alkohoolsed joogid, mis oma kujunduselt vaevu erinevad maiustustest või manguasjadest, kuna lapsed ei oska alkohoolsetel ja mittealkohoolsetel jookidel vahet teha.
168. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et luuakse tingimused, mis võimaldavad igale lapsele igat liiki ja igal tasemel tervishoiuteenuste kättesaadavuse, ning vajaduse korral võtma positiivseid meetmeid, et võimaldada ebasoodsas olukorras olevatel rühmadel osa saada alternatiivsetest tervishoiuteenustest, millest nad muidu kõrvale jääksid;
169. tuletab meelde, et nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiivis 92/85/EMÜ (rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta)¹ sätestatakse rasedate ja rinnaga toitvate naiste tööalased õigused, nõudes tööandjatelt kõigi vajalike meetmete võtmist, mis tagaksid, et ei naiste ega sündimata laste tervis ei oleks töökohas ohustatud;
170. nõuab, et teostataks uurimusi ja hinnataks keskkonna saastuse mõju laste hormoon-, närvisüsteemile, psüühikale ja immuunsüsteemile, linna- ja transpordiplaneerimisel võetaks kasutusele lapsesõbralikkuse testid ning et neil importmanguasjadel, mis ei ole toodetud laste tööga, oleks peal vastav märgis;

Sünni registreerimine

171. tunnistab iga lapse õigust registreerimisele pärast sündi, mis läbi tunnustatakse õiguslikult tema olemasolu ja tema õigust omandada kodakondsus ja identiteet, sõltumata tema soost või etnilisest päritolust või tema vanemate rahvusest või pagulas-, immigrandi- või varjupaigataotleja staatusest;

¹ EÜT L 348, 28.11.1992, lk 1.

172. tunnistab, et sünnitunnistus aitab kaitsta last tema õiguste rikkumise eest tulenevalt kahtlustest lapse vanuse või identiteedi osas; arwab, et usaldusväärne sündide registreerimise süsteem takistab lastega ja nende elunditega kauplemist, piirab ebaseaduslikku lapsendamist ja hoiab ära laste vanusega liialdamise varase abiellumise eesmärgil, alaealiselt sõjaväeteenistusse värbamise, seksuaalse ekspluateerimise, laste töö¹ ja kohtus alaealiste täiskasvanutega võrdsustamise;
173. rõhutab, et arvele võtmata laste „nähtamatus” suurendab nende haavatavust ja tõenäosust, et nende õiguste rikkumine jääb märkamata;
174. mõistab hukka mõnes riigis, kus seadused ja tavad on vastuolus ÜRO konventsiooniga naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, sünni registreerimisel levinud soolise diskrimineerimise, sealhulgas üksikemade laste registreerimisest keeldumise, ema rahvuse registreerimisest keeldumise ja koolihariduseta tüdrukute diskrimineerimise registreerimisel, kui juurdepääs registreerumisele põhineb haridussüsteemil;
175. kutsub komisjoni ja nii laste õiguste eest võitlevaid organisatsioone kui humanitaarabi organisatsioone üles osalema tegevuses, mille eesmärk on tõsta kolmandates riikides teadlikkust sündide arvelevõtmise vajadusest; märgib, et sünnitunnistuse puudumine võib takistada lapse võimalike pärimisõiguste tunnustamist ning juurdepääsu haridusele, tervishoiule ja riigipoolsele materiaalsele abile; nõuab meetmete edendamist, et tagada selliste teenuste üldine kättesaadavus ametliku registreerimisprotsessi lõpuleviimiseni;
176. kutsub komisjoni üles riikidelt tungivalt nõudma püsivate, kogu elanikkonnale, sh äärealade elanikele kättesaadavate tasuta registreerimissüsteemide sisseseadmist, mis toimivad nii riiklikul kui ka küla tasandil, pakkudes muu hulgas vajadusel välja mobiilse registreerimise üksuseid, andes asjakohast koolitust registreerimisega tegelevatele ametnikele ja eraldades nimetatud algatuste rahastamiseks piisavalt vahendeid;
177. kutsub ühenduse institutsioone ja liikmesriike üles suurendama pingutusi meetmete tõhusa kooskõlastamise tagamiseks, et soodustada sündide registreerimist, eelkõige koostöös ÜRO ja ÜROga seotud asjassepuutuvate asutustega, lootes leppida kokku ühises tegutsemises, mis edendab tõhusat ülemaailmset vastutoimet;

Lapsed relvakonfliktides

178. rõhutab üliolulist vajadust rakendada ELi suuniseid laste ja relvastatud konflikti kohta;
179. nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi üle oma seadustesse ning teostaksid uurimise, annaksid kohtu alla ja karistaksid kõiki, kes on seadusevastaselt värvanud lapsi relvajõududesse või relvastatud rühmitustesse või sundinud neid osalema aktiivselt konfliktiolukordades, et tagada seeläbi kõigiti nimetatud kuritegusid ümbritseva karistamatuse õhkkonna kaotamine;
180. väljendab heameelt 2007. aastal vastuvõetud dokumendi „Pariisi lubadused laste kaitseks seadusevastase värbamise ja relvajõududes või relvastatud rühmitustes

¹ Nagu on määratletud ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 32 lõikes 1.

rakendamise eest" üle, millega ajakohastati 1997. aasta Kaplinna põhimõtted, ning nõuab tungival, et kõik riigid rakendaksid antud lubadusi;

181. arvab, et on vaja rakendada meetmeid, et tagada vabaduse kaotanud laste kohtlemine kooskõlas rahvusvaheliste inim- ja humanitaarõigustega, arvestades nende kui laste eristaatust ning keelustada laste kinnipidamine koos täiskasvanutega, välja arvatud juhul, kui tegemist on väikeste laste ja nende vanematega; sellega seoses rõhutab vajadust edendada koolitusprogramme nende maade õigus- ja politseisüsteemide, kus on täheldatud poiste või tüdrukute kasutamist lapssõduritena, ametnike ja töötajate teadlikkuse tõstmiseks;
182. rõhutab, et lapsi tuleb kohelda kooskõlas noorte üle õigusemõistmise reeglitega ning ühtlasi otsida alternatiive kohtumenetlustele; nõuab noortele spetsialiseerunud prokuröride ja sotsiaalõiguse vallas tegutsevate kaitsjate rakendamist laste abistamiseks kohtus; nõuab tõe- ja leppimiskomisjonide asutamist;
183. nõuab endiste lapssõdurite ja teiste relvakonfliktides kannatanud laste taasloomimist ja füüsilist, sotsiaalset ja psühholoogilist rehabilitatsiooni ning nende taasühendamist perega, alternatiivset hoolekannet laste eest, keda ei saa perega taasühendada, hariduslike järeleaitamiskursuste korraldamist ja HIVi/AIDSi puudutava teabe levitamist; rõhutab vajadust tegeleda konkreetsete puudustega tüdruksõdurite taasloomimisel, kes on mõnikord ühiskonnas põlatud ja tõrjutud, eraldades konkreetset vahendit hariduse, seksuaaltervise, psühholoogilise toe ja perede vahendamise programmidele;
184. rõhutab, et liikmesriikidel on vaja võtta ühiseid diplomaatilisi meetmeid kõikjal, kust on saadud teateid laste värbamise kohta relvajõududesse või relvastatud rühmitustesse;
185. märgib, et hädaabi osutamine lastele sõjast laastatud, ebakindlates riikides ei laiene enamasti asjakohase hariduse pakkumisele ning kutsub komisjoni üles toetama haridustegevust, k.a rakendama neid miinimumstandardeid, mille asutustevaheline võrgustik hariduse andmiseks hädaolukordades (Inter-Agency Network for Education in Emergencies) on välja töötanud, nii hädaolukordades kui ka perioodil, mil kriis läheb üle arenguks;
186. rõhutab, et lõpliku lahenduse puudumine külmutatud konfliktide osas loob olukorra, kus eiratakse õigusriigi põhimõtteid ja pannakse toime inimõiguste rikkumisi kõnealustes valdkondades ning see on üks peamisi lapse kõigi õiguste tagamise takistusi; nõuab sammude astumist lastele ja nende perekondadele eriomaste vajaduste käsitlemisel külmutatud konflikti piirkonnas;

Lapsed ja demokraatia

187. rõhutab laste õigust kasvada üles vabas ja avatud ühiskonnas, kus austatakse inimõigusi ja sõnavabadust ning kus surmanuhtlust enam ei rakendata, eriti alaealiste üksikisikute suhtes;
188. rõhutab, et laste seisund mittedemokraatlikes riikides on väga vähe kaitstud ja kutsub komisjoni üles seda inimrühma arvesse võtma;

189. kutsub komisjoni üles käsitlema laste ja noorte poliitilise teadlikkuse suurendamist kolmandates, piiratud demokraatiaga riikides, et nendest kasvaksid poliitiliselt teadlikud kodanikud;
190. kutsub komisjoni üles rõhutama, kui tähtis on, et noored saaksid vabatahtlikult (poliitiliste) noorteorganisatsioonide kaudu oma arvamust avaldada;

o

o o

191. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikidele, lapsepõlve riiklike vaatluskeskuste Euroopa võrgustiku (ChildONEurope), Euroopa Nõukogule, ÜRO lapse õiguste komiteele, UNICEFile, ILOle, ÜRO põgenike ülemkomissarile (UNHCR) ning Maailma Terviseorganisatsioonile (WHO).